

Overweging

In het verhaal van Jeremia worden ons twee levenswijzen voorgespiegeld. Aan ons de keuze, zegt hij. We moeten wel kiezen; het is het een of het ander. Een tussenweg is niet mogelijk, er valt niet te schipperen. Of je vertrouwt op mensen of je stelt je vertrouwen in de Heer. Hierbij moet ik wel opmerken dat het zou kunnen lijken dat vertrouwen hebben in mensen noodzakelijkerwijs in tegenspraak is met vertrouwen hebben in God. Dat is natuurlijk niet zo. De houding die Jeremia aanklaagt is juist een houding van gebrek aan vertrouwen. Hij bedoelt er de mensen mee die angstig zijn, die bewijzen en zekerheden nodig hebben. Hij wijst op die mensen die alleen maar vertrouwen op vergankelijke zaken zoals geld en goed en daar hun leven op bouwen.

Maar hoe zit dat dan? Tegenwoordig vinden wij dat toch juist een stevige basis om je leven op te funderen. Hoe komt Jeremia dan toch bij zo'n uitspraak? En hij stelt het nog zo scherp mogelijk ook. Hij zet vervloeken tegenover zegenen, vertrouwen stellen op mensen zet hij tegenover vertrouwen stellen op God.

In dit huidige tijdsgewricht beschouwen wij de mens die op eigen benen staat als de ideale mens, degene die de ander niet nodig heeft. De mens die alleen maar vertrouwt op eigen kracht, inzicht en rijkdom, de zelfredzame, autonome mens. De mens die voortdurend zelf het centrum van zijn eigen handelen en denken wil zijn. We leven tegenwoordig in een ik-cultuur waarin het individu centraal is komen te staan en waarbij het er vooral om gaat dat ik mezelf kan zijn, dat ik mijn leven kan inrichten zoals ik dat wil. Dat ik zoveel mogelijk authentiek kan zijn in mijn kleding, mijn meningen, in mijn seksualiteit. De ander, de maatschappij, laat staan de overheid, mag mij daarbij niet iets opleggen wat niet strookt met wie ik ben.

Mensen binden zich tegenwoordig ook niet meer zo gauw. Als je ergens lid van wordt, als je een relatie aangaat, dan geeft dat ook verplichtingen. Je kunt niet altijd zo doen zoals precies bij je hoort. Het gevaar bestaat dat de moderne mens steeds meer zweeft van politieke partij naar politieke partij, van relatie naar relatie. Dat we zweven tussen kerk, coach, spirituele beweging en filosofie zonder zelf ooit ergens geworteld in te zijn. Bv in een traditie waar je bij hoort, in een gemeenschap.

Wee de mens die alleen maar op zichzelf vertrouwt zegt Jeremia. Hij is als een kale struik in een dorre vlakte. Nooit ziet hij regen. Hij staat in dorre woestijngrond in een onvruchtbaar gebied waar niemand woont.

Tegenover deze mens plaatst Jeremia de mens die niet alleen maar op zichzelf vertrouwt, maar vertrouwt op de Heer. De mens die leeft vanuit vertrouwen in God en in mensen. De mens die zijn medemens aankijkt van aangezicht tot aangezicht. Gezegend wiens toeverlaat de Heer is, zegt Jeremia. Hij is als een boom geplant aan water; zijn wortels heeft hij tot in het water. Wat is onze bron, hoe diep is ons leven geworteld? Wat betekent dat nu concreet, als je wilt leven vanuit vertrouwen in de Heer? En durf je dat aan?

We gaan daarvoor kort naar het evangelie van Lucas, naar zijn vier zaligsprekingen. Lucas gaat van eenzelfde soort tegenstelling uit als Jeremia. Zalig zijn die en die, maar o wee zijn die en die. Gods zegen rust op degenen die omkijken naar de meest armen en kwetsbaren in onze samenleving, Gods vloek op wie op hen neerzien of zelfs niet naar hen omkijken. De rijken en de aanzienlijken worden

hier dus niet veroordeeld, omdat ze macht hebben en/of rijk zijn, maar omdat ze die rijkdom niet delen en hun macht niet inzetten om anderen te helpen. Daarop rust vloek en verdoeming.

Het gaat om trouw aan een God die liefde is en die zin geeft aan ons leven. Dat betekent dan ook dat wij hier - in de vlakte - zoals Lucas zegt, die liefde moeten leven en ook daar moeten zijn waar de armen en de meest kwetsbaren zijn. Alleen wie de liefde in het hier en nu gestalte geeft, mag zich een trouwe bondgenoot van God noemen. Zo worden menselijke verbindingen in de vlakte, onderlinge verbindingen in ons dagelijks bestaan in het perspectief van de verbinding met God geplaatst.

Elders zegt Jezus in het evangelie ook: je kunt mijn woorden aanhoren en doen; je kunt ze ook aanhoren maar niet doen. Alleen wie mijn woorden hoort en ze ook doet, bouwt zijn huis op een rots, stevig in de grond verankerd. Maar wie het wel hoort maar niet doet, bouwt zijn huis op los zand, niet bestand tegen de geringste stormwind of andere tegenslag. Amen.